Synligt lärande och utmanande undervisning

Att lärare analyserar och utvärderar undervisningen tillsammans med kolleger, är en av de viktigaste faktorerna för elevers goda resultat.

Visible Learning, Synligt lärande, är en metastudie av professor John Hattie om vad som påverkar elevers lärande. Studien utkom första gången 2009 men har uppdaterats med ytterligare studier senast 2017. Det centrala budskapet är att det mesta vi gör som pedagoger påverkar lärandet positivt men att det finns förhållningssätt och metoder som för eleverna mer framåt än i genomsnitt.

Hattie har delat in faktorerna som påverkar lärandet i sex kategorier: eleven, hemmet, skolan, läraren, läroplanen och undervisningen. Bakgrundsfaktorerna kan vi som arbetar i skolan inte påverka medan undervisningen ligger helt i våra händer. Trots vår begränsade möjlighet att påverka alla faktorer är vetskapen om olika faktorers inverkan på lärandet intressant.

Ett genomsnittligt framsteg för en elev sägs ha effektstorleken 0,4. Arbetssätt, metoder eller förhållningssätt med en effektstorlek över 0,4 har större effekt på lärandet. Hit hör t.ex. respons med en effektstorlek på 0,7. Mobbning och sommarlov är faktorer med en negativ effektstorlek. Positiva men inte effektfulla faktorer (0-0,4) är t.ex. medför minskad klasstorlek inte per automatik bättre lärande. Hatties lista över effektstorlekar hittar du t.ex. här: https://visible-learning.org/hattie-ranking-influences-effect-sizes-learning-achievement/

Bland det viktigaste Hattie lyfter fram är lärares förhållningssätt till sin undervisning: lärare måste se sin undervisning genom elevens ögon. Lärare måste vara tydliga med vad de förväntar sig av eleverna och klargöra vilka mål de ska uppnå. Regelbunden respons i relation till uppställda mål har stor betydelse. Differentieringens fördelar kommer också klart fram: det har relativt stor betydelse hur lärare utmanar och uppmuntrar elever, att de har höga förväntningar på elevernas prestationer och utvärderar dem. Alla elever måste också bli bemötta på den nivå de befinner sig på dvs. läraren behöver också verktyg för att bemöta elever med inlärningssvårigheter och anpassa undervisningen efter varje elev.

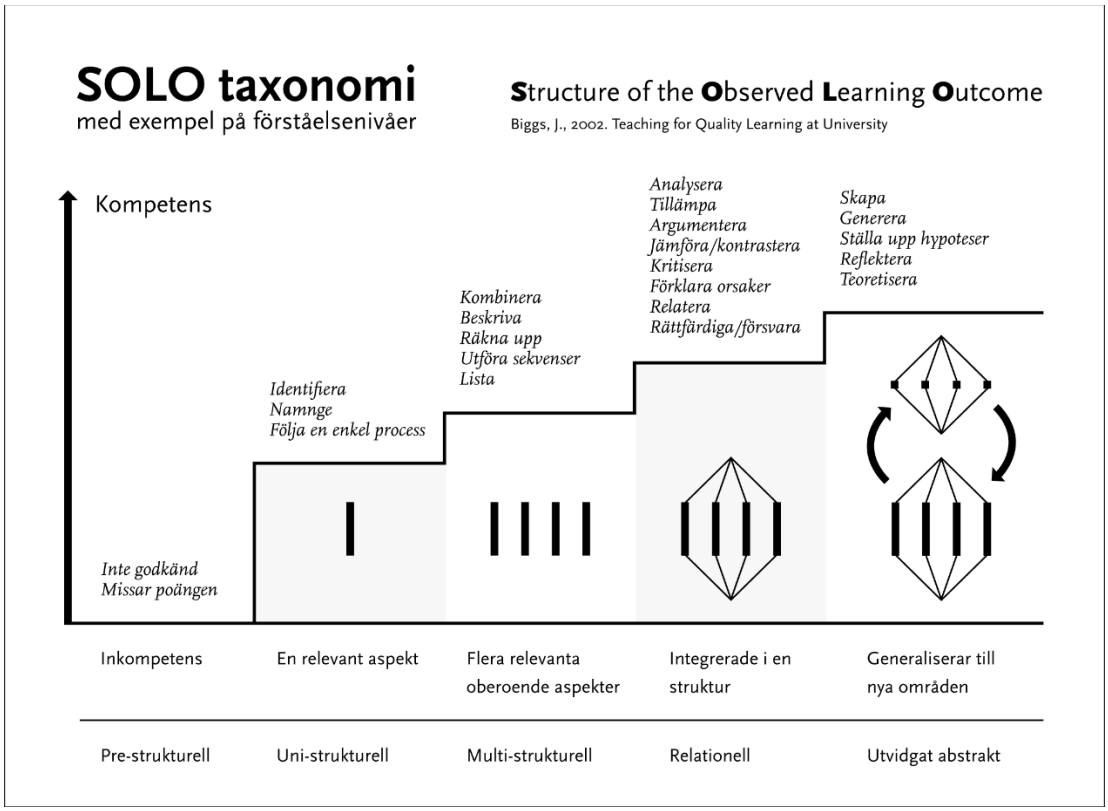
Det intressanta är att Hatties resultat kring bedömning, respons och differentiering återkommer i våra läroplansgrunder från 2014. Differentieringen av undervisningen och stöd för lärandet har långa traditioner i Finland och utvecklas fortfarande. Bedömningskulturen är i ett brytningsskede och en viss osäkerhet råder i hanteringen av å ena sidan bedömning för lärande och å andra sidan vitsordsgivning eller slutbedömning. Genom att för eleven tydliggöra målen med undervisningen och en progression i lärandet blir processen lättare.

John Hatties resultat har engagerat många, både positiva och negativa reaktioner kan ses bland branschfolk. Misstagen som kritikerna gör är att ta det som en quick fix eller en metodlista i stället för att plocka ut budskapet. En som utnyttjat resultaten och gått vidare med att omsätta dem i praktiken är James Nottingham, brittisk skolutvecklare och grundare av företaget Challenging Learning. Liksom företagets namn har Nottingham mycket fokuserat på utmanande undervisning eller utmanande lärande: att hitta frågeställningar som utmanar eleverna, att diskutera och debattera, att ifrågasätta och ”gräva djupare”.

Konceptet lärandegropen, The Pit, förklaras i en kort animerad film du hittar här: https://www.youtube.com/watch?v=3IMUAOhuO78

Grundläggande är att skapa ett klassklimat där man vågar pröva på, där fel är tillåtna och misstag utnyttjas för att lära sig mer. En utmanande dialog med eleven eller gruppen kan bara fungera i ett klimat där eleven vågar uttrycka sig också då hen inte vet svaret eller är osäker på sin egen åsikt.

Ett annat tema Nottingham samarbetat med Hattie om är respons och betydelsen av positiv feedback eller feedback som leder framåt i lärandeprocessen med stöd av de tre feedbackfrågorna ”Vad är det jag försöker lära mig?”, ”Vilka framsteg har jag gjort hittills?” och ”Vad ska jag göra härnäst?”. Möjligheten till respons under arbetet gång - muntligt eller skriftligt – ger bättre resultat. Såväl Hattie som Nottingham refererar till Solo-taxonomin, som enligt min bedömning är lätt att ta till sig och förstå både för elever och lärare.

James Nottingham samarbetar också med professor och psykolog Carol Dweck som lanserade sin teori om Mindset 2006. Fixed eller growth mindset, på svenska statiskt eller dynamiskt tankesätt, har liksom Hatties effektstorlekar många gånger tolkats fel och lett till att vi lägger etiketter på elever. Nottingham har tillsammans med svensken Bosse Larsson kommit ut med boken Utmanande tankesätt där de överför Dwecks teori till skolans vardag.

John Hatties och James Nottinghams böcker finns i stor utsträckning översatta till svenska.

rektor Bob Karlsson
Raseborg